

Handläggare

Peter Åkerhammar

Länsstyrelsen i Västerbotten

vasterbotten@lansstyrelsen.se

Yttrande över förslag till egenkontrollprogram vid Maurlidengruvorna

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 14 december 2020 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Länsstyrelsen i Västerbottens län har begärt att SGU ska yttra sig över Boliden Mineral AB:s förslag till egenkontrollprogram vid Maurlidengruvorna i Norsjö kommun. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Inledning

Boliden Mineral AB (bolaget) har upprättat ett egenkontrollprogram gällande de numer nedlagda gruvorna i Maurliden (Östra och Västra). Omfattning och detaljeringsgrad på egenkontrollen bör stå i proportion till den påverkan på miljö och människor som kan uppstå. Maurlidens gråberg är högst varierande vad gäller sulfidhalt, och innehåller i vissa fall upp till 60% sulfider, vilket är högre än i de flesta av Sveriges gruvor. Detta gör att egenkontrollen bör vara mer omfattande.

Kommentarer om kontrollprogrammets inramning i gruvområdets vattenhantering

Kontrollprogrammet beskriver inledningsvis att avskärande diken leder undan (icke förorenat) vatten förbi verksamhetsområden som annars kunde leda till att mer vatten förorenas. Under driftsfas och efterbehandlingsfas pumpas alltså rätt mängd uppsamlat vatten till reningsverket och släpps sedan till Lill-Tistelmyrbäcken som rinner direkt ner till Skellefteälven. Egenkontrollprogrammet kontrollerar denna situation.

När vatten inte längre pumpas så återgår situationen till den naturliga avrinningen och följer Maurbäckens avrinningsområde. På längre sikt bör alltså egenkontrollprogrammet anpassas till att spegla detta nya/naturliga förhållande. Vid en viss tidpunkt ska programmet alltså kunna kontrollera påverkan på i stort sett helt nya ekosystem eller miljökvalitetsnormer. Det är viktigt att delar av egenkontrollprogrammet förbereds för att kunna utgöra referensvärden så att man ska kunna se eventuella förändringar efter att pumpning till reningsverket upphör och mycket av spridning från området sker via mer diffust utläckande grundvatten.

Kommentarer om kontrollpunkterna

Kontrollpunkterna i egenkontrollprogrammet bör vara utformade/belägna så att provtagning är möjlig i den utsträckning som sägs (till exempel bör inte provtagningsplatsen stå uttorkad under merparten av året, grundvattenrör måste vara tillräckligt djupa osv.). De föreslagna provtagningslokalerna/kontrollpunkterna bör också motiveras utifrån val av plats, provtagningsfrekvens, tid för provtagning, och provtagningsmetod relativt hydrologiska data (flödesdata för ytvatten och nivådata för grundvatten). Exempelvis bör tabeller över provtagningspunkter kompletteras med en beskrivning över varför provtagningsplatsen valts (t.ex. "Referens – uppströms gruvområde" eller "Kontroll av diffust läckage - direkt nedströms sedimentationsbassänger").

Flöden i kontrollpunkterna bör mätas och följas upp, så att mängd metaller kan kvantifieras. Detta så att eventuell miljöpåverkan kan följas upp och vid behov åtgärdas. För grundvatten är detta inte helt

enkelt, men förändringar avseende grundvattengradient i olika riktning tillsammans med bedömd hydraulisk konduktivitet i den riktningen kan ge en fingervisning över hur flödet ser ut i olika riktningar. Inför sådan analys kan det vara bra att veta grundvattenytans absoluta nivå (= m.ö.h.) och inte bara relativ nivå (= m under överkant rör). Halterna i provpunkterna bör jämföras med en larmgräns, där överskridande av gränsen innebär att fördefinierade åtgärder sätts in. Larmgränsen ska vara väl motiverad och utformad så att åtgärder kan sättas in i god tid, så att miljöskador kan undvikas i största möjliga grad.

Syftet med egenkontrollprogrammet ska vara att identifiera eventuella avvikelser från förväntad och tillåten påverkan, så att orsaken kan utredas och behovet av motverkande åtgärder kan bedömas.

Kommentarer kring uppföljning

Egenkontrollprogrammet redovisar att en årlig miljöaspektsbedömning utförs samt att kvartalsvis miljörapportering sker (av utsläppsdata kopplat till villkoren). SGU noterar att rapporteringen ska inkludera:

- om något speciellt har skett det senaste kvartalet,
- utvärdering av de provpunkter i ytvatten och grundvatten¹ som påverkas direkt och diffust av gruvverksamheten,

samt att

- syftet ska vara att koppla samman de biologiska undersökningarna med metallhalter i recipienten och bedöma påverkan ur ett längre tidsperspektiv.

Efterbehandlingsåtgärder pågår vid de nedlagda Maurlidengruvorna, med målet att minska metallflödet till den omkringliggande miljön. Bolaget har god erfarenhet av att kontinuerligt utvärdera efterbehandlingsmetoder, detta bland annat via försök i den nedlagda Näslidengruvan. Därav följer att man även bör granska/utvärdera effekten av efterbehandlingsåtgärderna i egenkontrollprogrammet för Maurlidengruvorna.

Återigen är det viktigt att uppföljningen av egenkontrollen ska kunna visa på att programmet kan anpassas till de nya situationer som hela tiden uppstår när delar av – och till slut hela – verksamheten är efterbehandlad och pumpningen upphör.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Kaj Lax.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeologerna Roger Hamberg och Björn Holgersson deltagit. Utredaren Peter Åkerhammar har varit föredragande.

Kaj Lax

Peter Åkerhammar

Detta yttrande har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

¹ SGUs tolkning.